

Duże Komentarze Becka

Kodeks karny
Część szczególna
Tom I

Komentarz
do artykułów 117–221

Pod redakcją
prof. Andrzeja Wąska
prof. Roberta Zawłockiego

4. wydanie

Wydawnictwo C. H. Beck

Duże Komentarze Becka
Kodeks karny – część szczególna
Tom I

Kodeks karny

Część szczególna

Komentarz

do artykułów 117–221

Tom I

Redaktorzy

† Prof. dr hab. **Andrzej Wąsek**

*Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej,
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II*

Prof. UAM dr hab. **Robert Zawłocki**

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Autorzy

† dr hab. **Marian Flemming**; dr **Michał Królikowski**, *Uniwersytet Warszawski*; dr **Bogusław Michalski**, *Prokuratura Apelacyjna*; prof. dr hab. **Wojciech Radecki**, *Polska Akademia Nauk*; prof. WSHiP dr hab. **Ryszard A. Stefański**, *Wyższa Szkoła Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego w Warszawie*; prof. dr hab. **Jarosław Warylewski**, *Uniwersytet Gdański*; prof. dr hab. **Janina Wojciechowska**, *Polska Akademia Nauk*;
† prof. dr hab. **Andrzej Wąsek**; **Janusz Wojciechowski**, *poseł do Parlamentu*

Europejskiego, adwokat

4. wydanie

WYDAWNICTWO C. H. BECK
WARSZAWA 2010

Propozycja cytowania:
A. Wąsek, Komentarz, KK – Część szczegółowa, t. I, wyd. 4, Warszawa 2010

Poszczególne części opracowali:

Marian Flemming/Janina Wojciechowska:

objaśnienia do art. 117–126, 140–147

Janina Wojciechowska:

objaśnienia do art. 127–139, 190–191, 193, 195–196

Janina Wojciechowska/Michał Królikowski:

objaśnienia do art. 189, 192, 194

Michał Królikowski:

objaśnienia do art. 191a

Bogusław Michalski:

objaśnienia do art. 148–162

Ryszard Stefański:

objaśnienia do art. 163–180

Wojciech Radecki:

objaśnienia do art. 181–188, 218–221

Jarostaw Warylewski:

objaśnienia do art. 197–205

Andrzej Wąsek/Jarostaw Warylewski:

objaśnienia do art. 206–211

Janusz Wojciechowski:

objaśnienia do art. 212–217

Redakcja: Urszula Danilczuk

© Wydawnictwo C. H. Beck 2010

Wydawnictwo C. H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00–203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C. H. Beck
Druk i oprawa: Białostockie Zakłady Graficzne S.A., Białystok

ISBN 978–83–255–1244–6

Spis treści

Wykaz skrótów	VII
---------------------	-----

Kodeks karny

Część szczególna	3
Rozdział XVI. Przepęstwa przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przepęstwa wojenne	3
Wstęp	4
Art. 117–126	13
Rozdział XVII. Przepęstwa przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej	56
Wstęp	57
Art. 127–139	61
Rozdział XVIII. Przepęstwa przeciwko obronności	103
Wstęp	103
Art. 140–147	105
Rozdział XIX. Przepęstwa przeciwko życiu i zdrowiu	130
Wstęp	143
Art. 148–162	155
Rozdział XX. Przepęstwa przeciwko bezpieczeństwu powszech- nemu	505
Wstęp	507
Art. 163–172	508
Rozdział XXI. Przepęstwa przeciwko bezpieczeństwu w komu- nikacji	577
Wstęp	583
Art. 173–180	586
Rozdział XXII. Przepęstwa przeciwko środowisku	724
Wstęp	726
Art. 181–188	753
Rozdział XXIII. Przepęstwa przeciwko wolności	827
Wstęp	829
Art. 189–193	832
Rozdział XXIV. Przepęstwa przeciwko wolności sumienia i wy- znania	886
Wstęp	886
Art. 194–196	889

Spis treści

Rozdział XXV. Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	902
Wstęp	910
Art. 197–205	925
Rozdział XXVI. Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece	1166
Wstęp	1171
Art. 206–211	1174
Rozdział XXVII. Przestępstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej	1298
Wstęp	1298
Art. 212–217	1304
Rozdział XXVIII. Przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową	1369
Wstęp	1370
Art. 218–221	1376
Indeks rzeczowy	1421

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

- ABWAWU ustawa z 24.5.2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz.U. Nr 74, poz. 676 ze zm.)
- AlkU ustawa z 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.)
- BadLekZatR rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 21.6.2002 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz.U. Nr 97, poz. 880)
- BrońU ustawa z 21.5.1999 r. o broni i amunicji (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 52, poz. 525 ze zm.)
- BrońU z 1961 r.* *ustawa z 31.1.1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (Dz.U. Nr 6, poz. 43 ze zm.)*
- CudzU ustawa z 13.6.2003 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694 ze zm.)
- CyberprzestK Konwencja Rady Europy z 23.11.2001 r. o cyberprzestępczości, niepubl.
- CzynStosMiędzynR . rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28.1.2002 r. w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych (Dz.U. Nr 17, poz. 164 ze zm.)
- DInfPU ustawa z 6.9.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.)
- DoradztwoPodatkU . ustawa z 5.7.1996 r. o doradztwie podatkowym (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 73, poz. 443 ze zm.)
- DorPismR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.6.2003 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu doręczania pism sądowych w postępowaniu karnym (Dz.U. Nr 108, poz. 1022)
- DozTechU ustawa z 21.12.2000 r. o dozorze technicznym (Dz.U. Nr 122, poz. 1321 ze zm.)

Wykaz skrótów

DWU	ustawa z 9.10.2009 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz.U. Nr 190, poz. 1474 ze zm.)
EKE	Europejska Konwencja o ekstradycji z 13.12.1957 r. (Dz.U. z 1994 r. Nr 70, poz. 307 wraz z protokołami dodatkowymi)
EKoPOS	Konwencja o przekazywaniu osób skazanych z 21.3.1983 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 51, poz. 279 ze zm. i 280)
EKPCz	Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
EKPwK	Europejska Konwencja o pomocy prawnej w sprawach karnych z 20.4.1959 r. (Dz.U. z 1999 r. Nr 76, poz. 854 ze zm.)
ElInPłatU	ustawa z 12.9.2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz.U. Nr 169, poz. 1385 ze zm.)
EwidLudU	ustawa z 10.4.1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 139, poz. 993 ze zm.)
FinPublU	ustawa z 27.8.2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1241 ze zm.)
FundInwU	ustawa z 27.5.2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. Nr 146, poz. 1546 ze zm.)
FundU	ustawa z 6.4.1984 r. o fundacjach (t.j. Dz.U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203 ze zm.)
GiełdyTowU	ustawa z 26.11.2000 r. o giełdach towarowych (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 121, poz. 1019 ze zm.)
GranicaU	ustawa z 12.10.1990 r. o ochronie granicy państwowej (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 12, poz. 67)
GryZakłU	ustawa z 29.7.1992 r. o grach i zakładach wzajemnych (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 4, poz. 27 ze zm.)
InfKontR	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 24.6.2003 r. w sprawie sposobu technicznego przygotowania sieci służących do przekazywania informacji, do kontroli przekazów informacji oraz sposobu dokonywania, rejestracji, przechowywania, odtwarzania i niszczenia zapisów z kontrolowanych przekazów (Dz.U. Nr 110, poz. 1052)
IPNU	ustawa z 18.12.1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 63, poz. 424 ze zm.)

- KB Konwencja o przekazywaniu osób skazanych na karę pozbawienia wolności w celu odbycia kary w państwie, którego są obywatelami, sporządzona w Berlinie 19.5.1978 r. (Dz.U. z 1980 r. Nr 8, poz. 21 i 22)
- KC ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
- KCel *ustawa z 9.1.1997 r. – Kodeks celny (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 75, poz. 802 ze zm.)*
- KH *rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.6.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.)*
- KK ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.)
- KK z 1932 r. *rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 11.7.1932 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 60, poz. 571 ze zm.)*
- KK z 1969 r. *ustawa z 19.4.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94 ze zm.)*
- KKS ustawa 10.9.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. Nr 83, poz. 930 ze zm.)
- KKW ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90, poz. 557 ze zm.)
- KKW z 1969 r. *ustawa z 19.4.1969 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 13, poz. 98 ze zm.)*
- KM ustawa z 18.9.2001 r. – Kodeks morski (Dz.U. Nr 138, poz. 1545 ze zm.)
- Konstytucja Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost. i zm.)
- KontrSkarbU ustawa z 28.9.1991 r. o kontroli skarbowej (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 8, poz. 65 ze zm.)
- KosztPNielR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 14.8.2001 r. w sprawie wysokości i szczegółowych zasad ustalania kosztów postępowania w sprawach nieletnich (Dz.U. Nr 90, poz. 1009)
- KosztWykrR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 10.10.2001 r. w sprawie wysokości zryczałtowanych wydatków postępowania oraz wysokości opłaty za wniesienie wniosku o wznowienie postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. Nr 118, poz. 1269)

Wykaz skrótów

- KP ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.)
- KPA ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.)
- KPC ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)
- KPK ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
- KPK z 1928 r. rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 19.3.1928 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. RP Nr 33, poz. 313 ze zm.)
- KPK z 1969 r. ustawa z 19.4.1969 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 13, poz. 96 ze zm.)
- KPW ustawa z 24.8.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 133, poz. 848 ze zm.)
- KPW z 1971 r. ustawa z 20.5.1971 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. Nr 12, poz. 116 ze zm.)
- KRKU ustawa z 24.5.2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 292 ze zm.)
- KRO ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz. 59 ze zm.)
- KrRSU ustawa z 27.7.2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. Nr 100, poz. 1082 ze zm.)
- KRSU ustawa z 20.8.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186 ze zm.)
- KSCU ustawa z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.)
- KSH ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.)
- KultFizU ustawa z 18.1.1996 r. o kulturze fizycznej (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1675 ze zm.)
- KurSądU ustawa z 27.7.2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. Nr 98, poz. 1071 ze zm.)
- KurSpółWojskR rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z 9.7.2003 r. w sprawie wojskowych kuratorów społecznych (Dz.U. Nr 134, poz. 1260)
- KW ustawa z 20.5.1971 r. – Kodeks wykroczeń (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 109, poz. 756 ze zm.)

KWU	ustawa z 6.7.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.)
LasU	ustawa z 28.9.1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 ze zm.)
mKK	<i>Mały Kodeks karny – dekret Rady Ministrów z 13.6.1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz.U. Nr 30, poz. 192 ze zm.)</i>
MinWynPrU	ustawa z 10.10.2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. Nr 200, poz. 1679 ze zm.)
MPPOiP	Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
MTKRS	Rzymski Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego, sporządzony w Rzymie 17.7.1998 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 78, poz. 708)
NalŚwD	dekret z 26.10.1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym (Dz.U. Nr 49, poz. 445 ze zm.)
NalŚwR	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 4.7.1990 r. w sprawie wysokości należności świadków i stron w postępowaniu sądowym (Dz.U. Nr 48, poz. 284 ze zm.)
NarkU	ustawa z 29.7.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. Nr 179, poz. 1485 ze zm.)
NBPU	ustawa z 29.8.1997 r. o Narodowym Banku Polskim (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.)
NielU	ustawa z 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 ze zm.)
NielWartMajątU	ustawa z 16.11.2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1505 ze zm.)
NIKU	ustawa z 23.12.1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.)
ObligU	ustawa z 29.6.1995 r. o obligacjach (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 120, poz. 1300 ze zm.)
ObrRPU	ustawa z 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 ze zm.)

- ObszarMorskiU ustawa z 21.3.1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1502 ze zm.)
- OchrDanOsobU ustawa z 29.8.1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 ze zm.)
- OchrInfU ustawa z 22.1.1999 r. o ochronie informacji niejawnych (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631 ze zm.)
- OchrKonkurU ustawa z 16.2.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.)
- OchrObrGospU ustawa z 12.10.1994 r. o ochronie obrotu gospodarczego i zmianie niektórych przepisów prawa karnego (Dz.U. Nr 126, poz. 615)*
- OchrOiMU ustawa z 22.8.1997 r. o ochronie osób i mienia (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 145, poz. 1221 ze zm.)
- OchrPrzyrU ustawa z 16.4.2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.)
- OchrZabytkU ustawa z 23.7.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 ze zm.)
- OchrZwierzU ustawa z 21.8.1997 o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002 ze zm.)
- OdpadU ustawa z 27.4.2001 r. o odpadach (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 ze zm.)
- OdpowDyscSU ustawa z 3.12.1998 r. o odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, którzy w latach 1944–1989 sprzeniewierzyli się niezawisłości sędziowskiej (Dz.U. z 1999 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.)
- OdpPodmZbiorU ustawa z 28.10.2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz.U. Nr 197, poz. 1661 ze zm.)
- OgrProwDzGospU ustawa z 21.8.1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 216, poz. 1584 ze zm.)
- OpłAdwR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28.9.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.)
- OpłKU ustawa z 23.6.1973 r. o opłatach w sprawach karnych (t.j. Dz.U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223 ze zm.)
- OpłKasR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 14.5.2003 r. w sprawie wysokości opłaty od kasacji w sprawach karnych (Dz.U. Nr 97, poz. 886)

- OpłRadPrR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28.9.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.)
- OrdPEU ustawa z 23.1.2004 r. – Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz.U. Nr 25, poz. 219 ze zm.)
- OrdPodU ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.)
- OrdSejmSenatU ustawa z 12.4.2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 190, poz. 1360 ze zm.)
- OskPrywR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28.5.2003 r. w sprawie wysokości zryczałtowanej równowartości wydatków w sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz.U. Nr 104, poz. 980)
- PaszpU ustawa z 13.7.2006 r. o dokumentach paszportowych (Dz.U. Nr 143, poz. 1027 ze zm.)
- PDOFizU ustawa z 26.7.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.)
- PlanRodzU ustawa z 7.1.1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz.U. Nr 17, poz. 78 ze zm.)
- PolU ustawa z 6.4.1990 r. o Policji (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 ze zm.)
- PomSpołU ustawa z 12.3.2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.)
- PostMediacR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 13.6.2003 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz.U. Nr 108, poz. 1020)
- PośrUbezpiepU ustawa z 22.5.2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz.U. Nr 124, poz. 1154 ze zm.)
- PrAdw ustawa z 26.5.1982 r. – Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188 ze zm.)
- PrAut ustawa z 4.2.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.)

Wykaz skrótów

PrAtom	ustawa z 29.11.2000 r. – Prawo atomowe (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 42, poz. 276 ze zm.)
PrBank	ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.)
PrCzek	ustawa z 28.4.1936 r. – Prawo czekowe (Dz.U. Nr 37, poz. 283 ze zm.)
PrCel	ustawa z 19.3.2004 r. – Prawo celne (Dz.U. Nr 68, poz. 622 ze zm.)
PrDew	ustawa z 27.7.2002 r. – Prawo dewizowe (Dz.U. Nr 141, poz. 1178 ze zm.)
PrFarm	ustawa z 6.9.2001 r. – Prawo farmaceutyczne (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271 ze zm.)
PrGeod	ustawa z 17.5.1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 240, poz. 2027 ze zm.)
PrGeol	ustawa z 4.2.1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947)
<i>PrGosp</i>	<i>ustawa z 19.11.1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.)</i>
PrLot	ustawa z 3.7.2002 r. – Prawo lotnicze (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 100, poz. 696 ze zm.)
PrŁow	ustawa z 13.10.1995 r. – Prawo łowieckie (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 ze zm.)
PrNot	ustawa z 14.2.1991 r. – Prawo o notariacie (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.)
PrOchrŚrod	ustawa z 27.4.2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.)
ProkU	ustawa z 20.6.1985 r. o prokuraturze (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 7, poz. 39 ze zm.)
PrPras	ustawa z 26.1.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. Nr 5, poz. 24 ze zm.)
PrSpółdz	ustawa z 16.9.1982 r. – Prawo spółdzielcze (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.)
PrTelekom	ustawa z 16.7.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. Nr 171, poz. 1800 ze zm.)
<i>PrUp</i>	<i>rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.10.1934 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.)</i>
PrUpN	ustawa z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361 ze zm.)

PrUSA	ustawa z 25.7.2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. Nr 153, poz. 1269 ze zm.)
PrUSP	ustawa z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.)
<i>PrUSP z 1985 r.</i>	<i>ustawa z 20.6.1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.)</i>
PrUSW	ustawa z 21.8.1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojсковych (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1676 ze zm.)
PrWeksl	ustawa z 28.4.1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282)
PrWłPrzem	ustawa z 30.6.2000 r. – Prawo własności przemysłowej (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.)
PrWod	ustawa z 18.7.2001 r. – Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.)
PrywPPU	ustawa z 30.8.1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.)
PrZamPubl	ustawa z 29.1.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.)
PrzechSubstNiebR	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.6.2003 r. w sprawie szczegółowych zasad i miejsca przechowywania w postępowaniu karnym przedmiotów i substancji stwarzających niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia oraz warunków i sposobu ich zniszczenia (Dz.U. Nr 108, poz. 1025)
PWKK	ustawa z 6.6.1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 554 ze zm.)
PWKKS	ustawa z 10.9.1999 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny skarbowy (Dz.U. Nr 83, poz. 931 ze zm.)
PWKPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 556 ze zm.)
PWKPW	ustawa z 24.8.2001 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. Nr 106, poz. 1149 ze zm.)
RachunkU	ustawa z 29.9.1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.)
RadPrU	ustawa z 6.7.1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059 ze zm.)

- RegCzynWywR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 11.6.2003 r. w sprawie regulaminu czynności w zakresie przeprowadzania wywiadu środowiskowego oraz wzoru kwestionariusza tego wywiadu (Dz.U. Nr 108, poz. 1018)
- RegUProkR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 27.8.2007 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. Nr 169, poz. 1189 ze zm.)
- RegUSądR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23.2.2007 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. Nr 38, poz. 249 ze zm.)
- RybŚródIU ustawa z 18.4.1985 r. o rybactwie śródlądowym (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1471 ze zm.)
- RycałtU ustawa z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. Nr 144, poz. 930 ze zm.)
- SGU ustawa z 12.10.1990 r. o Straży Granicznej (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 234, poz. 1997 ze zm.)
- SKŚU ustawa z 21.1.1999 r. o sejmowej komisji śledczej (Dz.U. Nr 35, poz. 321 ze zm.)
- SNU ustawa z 23.11.2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.)
- StanWojU ustawa z 29.8.2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 156, poz. 1301 ze zm.)
- StanWyjąU ustawa z 21.6.2002 r. o stanie wyjątkowym (Dz.U. Nr 113, poz. 985 ze zm.)
- SWU ustawa z 26.4.1996 r. o Służbie Więziennej (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1761 ze zm.)
- TajemTożŚwR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.6.2003 r. w sprawie postępowania o zachowanie w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka oraz sposobu postępowania z protokołami z zeznań tego świadka (Dz.U. Nr 108, poz. 1024)
- ŚwKorU ustawa z 25.6.1997 r. o świadku koronnym (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 36, poz. 232 ze zm.)

- TechWarOkR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 2.6.2003 r. w sprawie warunków technicznych przeprowadzenia okazania (Dz.U. Nr 104, poz. 981)
- TKU ustawa z 1.8.1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643 ze zm.)
- TSU ustawa z 26.3.1982 r. o Trybunale Stanu (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 925 ze zm.)
- UbezpU ustawa z 22.5.2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz.U. Nr 124, poz. 1151 ze zm.)
- UKolWU *ustawa z 20.5.1971 r. o ustroju kolegiów do spraw wykroczeń (Dz.U. Nr 12, poz. 118 ze zm.)*
- UKS *ustawa karna skarbową z 26.10.1971 r. (t.j. Dz.U. z 1984 r. Nr 22, poz. 103 ze zm.)*
- UOPU *ustawa z 6.4.1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa (t.j. Dz.U. z 1999 r. Nr 51, poz. 526 ze zm.)*
- UPEA ustawa z 17.6.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm.)
- UprOrgDochR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 13.6.2003 r. w sprawie określenia organów uprawnionych obok Policji do prowadzenia dochodzeń oraz organów uprawnionych do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem pierwszej instancji w sprawach podlegających rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym, jak również zakresu spraw zleconych tym organom (Dz.U. Nr 108, poz. 1019 ze zm.)
- UrzTechRejR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 2.6.2003 r. w sprawie rodzaju urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku dla celów procesowych oraz sposobów ich przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów (Dz.U. Nr 107, poz. 1005)
- UsłDetektywU ustawa z 6.7.2001 r. o usługach detektywistycznych (Dz.U. z 2002 r. Nr 12, poz. 110 ze zm.)
- UznNiewOrzU ustawa z 23.2.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. Nr 34, poz. 149 ze zm.)
- VATU ustawa z 11.3.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. Nr 54, poz. 535 ze zm.)

Wykaz skrótów

- WybPrezU ustawa z 27.9.1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2000 r. Nr 47, poz. 544 ze zm.)
- WydSPR rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.6.2003 r. w sprawie wysokości i sposobu obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym (Dz.U. Nr 108, poz. 1026 ze zm.)
- WykMandU ustawa z 9.5.1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 221, poz. 2199 ze zm.)
- WyznLosSkładR . . . rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 2.6.2003 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad wyznaczania i losowania składu orzekającego (Dz.U. Nr 107, poz. 1007)
- ZamPublU *ustawa z 10.6.1994 r. o zamówieniach publicznych (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm.)*
- ZawLekU ustawa z 5.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 136, poz. 857 ze zm.)
- ZdrPsychU ustawa z 19.8.1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. Nr 111, poz. 535 ze zm.)
- ZNKU ustawa z 16.4.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.)

2. Czasopisma

- AMSPSiK Archiwum Medycyny Sądowej Psychiatrii Sądowej i Kryminalistyki
- Ann. Publications of the European Court of Human Rights. Serie A: Judgments and Decisions. Registry of the Court, Council of Europe, Carl Heymanns Verlag KG (do 31 grudnia 1995 r.) (zastąpione przez RJD)
- An. UMCS Annales Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej
- Arch. Iuri. Cracov. . . Archiwum Juridicum Cracovi
- Arch. Krym. Archiwum Kryminologii
- Arch. Med. Sąd. . . . Archiwum Medycyny Sądowej
- Arch. Med.
- Sąd. Krym. Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii
- AUL Acta Universitatis Lodzensis, Folia Iuridica
- AUNC Acta Universitatis Nicolai Copernici
- AUW Acta Universitatis Wratislaviensis

Biul. GKBZpNP . . .	Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
Biul. GP	Biuletyn Generalnej Prokuratury
Biul. Inf. SN	Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego
Biul. LTN	Biuletyn Lubelskiego Towarzystwa Naukowego
Biul. OIRE	Biuletyn Ośrodka Informacji Rady Europy
Biul. PA	Biuletyn Prokuratury Apelacyjnej
Biul. RPO	Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich
Biul. SA w Gdańsku	Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
Biul. SA w Katowicach	Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Katowicach. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach i Sądów Okręgowych
Biul. SA w Łodzi . .	Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Łodzi
Biul. SA w Lublinie	Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Lublinie
Biul. SA w Warszawie	Apelacja. Sąd Apelacyjny w Warszawie
Biul. Sejm	Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Prawne Sejmu
Biul. SN	Biuletyn Biura Orzecznictwa Sądu Najwyższego
Biul. Wojsk.	Biuletyn Wojskowy
BMS	Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości
Bibl. Pal.	Biblioteka „Palestry”
BSP	Białostockie Studia Prawnicze
BPG	Biuletyn Prokuratury Generalnej
BRD	Bezpieczeństwo Ruchu Drogowego
CD	Council of Europe. European Commission of Human Rights. Collection of Decisions (1960–1974)
Czas. Stom.	Czasopismo Stomatologiczne
CzPKiNP	Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
DPP	Demokratyczny Przegląd Prawniczy
DR	Decisions and Reports. European Commission of Human Rights, Council of Europe, Strasbourg
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy
EP	Edukacja Prawnicza
Et.	Etyka
FI	Forum Iuridicum
Gaz. Adm. Pol.	
Państw.	Gazeta Administracji i Policji Państwowej
GL	Gazeta Lekarska
Głos P.	Głos Prawa
Głos S.	Głos Sądownictwa